

תפ"ח (מרכז) 8956-09-20 - מדינת ישראל נ' אסף עומרי ברגיג

תפ"ח (מרכז) 8956-09-20 - מדינת ישראל נ' אסף עומרי ברגיג מחוזי מרכז

תפ"ח (מרכז) 8956-09-20

מדינת ישראל

נגד

אסף עומרי ברגיג

ע"עו"ד ניצן ביילין ואיתי רוזין

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

[24.12.2024]

כבוד השופט, סגן הנשיאה עמי קובו

כבוד השופט מיכאל קרשן

כבוד השופטת מרב גרינברג

גזר דין

רקע

1. יאשיהו בלום ז"ל, המכונה "שושן" בפי חבריו, בחור צעיר ונורמטיבי לאחר שירות צבאי, יצא לבילוי עם חבריו, ובחניון בראשון לציון מצא את מותו בדקירות סכין, על לא עוול בכפו, ולאחר ויכוח שכלל לא היה צד לו, בין חבריו של המנוח לבין חבריו של הנאשם. שימוש בסכין הוביל לגדיעת חייו של אדם צעיר בתחילת דרכו, בשל עניין של מה בכך, והותיר את משפחתו כואבת ודואבת.

הנאשם הורשע לאחר ניהול הוכחות בעובדות כתב האישום בביצוע עבירת רצח בכוונה לפי סעיף 300(א) לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: החוק), בכך שרצח באמצעות סכין את המנוח, ובעבירה של שיבוש מהלכי משפט, לפי סעיף 244 לחוק.

2. כפי שנקבע בהכרעת הדין, ביום 8.8.20 בלילה, הנאשם, ביחד עם יובל ברהה וקטין נסעו ברכב מסוג שברולט בו נהגה חברתם, לצורך בילוי משותף עם חברים נוספים. באותה עת נשא הנאשם בבגדיו סכין מטבח בעלת להב באורך של 9 ס"מ ובאורך כולל של 20 ס"מ (להלן: הסכין).

הנאשם וחבריו בילו בטיילת בתל אביב ובהמשך הגיעו לחוף הים "ארבע על ארבע" בראשון לציון ברכב השברולט וברכב נוסף מסוג מאזדה, החנו את כלי הרכב בחניון ויצאו לבלות. בשעה 3:34 חזרו הנאשם וחבריו לחניון לאחר הבילוי. באותה עת חנה בסמוך למאזדה, רכב ובו ישב יאשיהו בלום (להלן: המנוח) ובסמוך לרכבו עמדו חבריו של המנוח: ירדן גמליאל (להלן: ירדן), פרץ בן אליהו ואנדרי סחוטא (להלן: אנדרי) ועישנו סיגריות.

חברו של הנאשם חן דסה (להלן: חן), פנה לירדן ושאלו האם הם מעוניינים לרכוש סמים וירדן השיב בשלילה ואף התריס לעברו. לאחר דין ודברים קצר, חן יצא מרכב המאזדה והיכה את אנדרי בראשו. מיד לאחר מכן יצא וויסאם בדר אף הוא מרכב המאזדה. הנאשם ושלושה מחבריו יצאו מרכב השברולט, שחנה במרחק מה משם, והצטרפו לוויסאם ולחן שעמדו בסמוך לרכבים האחרים.

בשלב זה הותקף אנדרי במכות ובבעיטות. כעבור שניות ספורות חבריו של המנוח נמלטו מהמקום. המנוח נותר במקום עם הנאשם וחבריו, ואז הנאשם קרב לעבר המנוח ובאותה עת יובל עודד אותו לדקור את המנוח. הנאשם שלף את הסכין ודקר את המנוח.

המנוח נדקר שש פעמים, מהן לפחות שתי דקירות חזקות ועמוקות בגבו. כתוצאה מהדקירה נגרמו למנוח פצעי דקירה, ודם רב ניגר ממנו. פציעותיו כללו ארבעה פצעי דקירה בגב, פצע דקירה בזרוע שמאל ופצע דקירה בזרוע ימין.

לאחר הדקירות נמלט המנוח, ובהמשך חזר למקום והתמוטט. כוחות ההצלה שהגיעו למקום פינו אותו לבית החולים שם נקבע מותו בעקבות פצעי הדקירה.

לאחר האירוע, נכנסו הנאשם וחבריו לכלי הרכב ונמלטו מהמקום. במהלך הנסיעה מהחנין לביתם, הורה הקטין לנאשם לזרוק את הסכין, והנאשם עשה כן.

3. בהכרעת הדין נקבע כי הנאשם דקר את המנוח למוות בכוונה לגרום למותו. הוא הביא עמו את הסכין מביתו כדי להרשים את חבריו, נשא אותה ברשותו במהלך כל אותו הלילה מבלי שנפרד ממנה, דקר באמצעותה את המנוח, שב עם הסכין - המגואלת בדמו של המנוח - לרכב, ולאחר מכן בנסיעה השליך את הסכין מהרכב. הנאשם אף התפאר במעשיו, כאשר אמר ברכב: "ראית מה עשיתי לו?".

עם זאת נקבע בהכרעת הדין כי לא ניתן לשלול מעבר לספק סביר, אפשרות שבנוסף לנאשם, גם אחד מחבריו השתתף במעשה ודקר את המנוח. אפשרות זו, אינה שוללת את אחריותו של הנאשם, אלא מובילה למסקנה, מחמת הספק, שהנאשם ביצע את עבירת הרצח בכוונה בצוותא. כלומר, המסקנה הסבירה היא שהנאשם דקר את המנוח למוות לבדו, אך קיימת גם אפשרות, ולו מחמת הספק, שבמקביל לנאשם, גם אחד מחבריו של הנאשם השתתף בדקירת המנוח בצוותא עם הנאשם. כיוון שלא כל הדקירות היו קטלניות, לא ניתן אף לשלול את האפשרות שהאחר הוא זה שדקר את הדקירה הקטלנית. מכאן, שהנאשם נושא באחריות להמתת המנוח, ולו כמבצע בצוותא של הרצח (פיסקה 88).

הרשעת הנאשם בביצוע עבירת רצח בכוונה בצוותא התקבלה בדעת רוב, בעוד דעת המיעוט סברה כי הוכח שהנאשם היה הדוקר היחיד, ולא קיים ספק סביר שמא היה דוקר נוסף באירוע, ומכאן שיש להרשיע את הנאשם בעבירת רצח בכוונה, ללא ביצוע בצוותא.

בנוסף הורשע הנאשם פה אחד בעבירת שיבוש מהלכי משפט בשל כך שהשליך מן הרכב את הסכין, המגואלת בדמו של המנוח.

הנאשם זוכה מעבירה של תקיפה בנסיבות מחמירות בכל הנוגע לתקיפתם של חבריו של המנוח.

4. למען שלמות התמונה יצוין כי בעניינו של יובל, הנאשם 2, הגיעו הצדדים להסדר טיעון ועל פיו הוא הורשע על פי הודאתו בעבירות של תקיפה בנסיבות מחמירות וסיוע לאחר מעשה, ונדון לעונש מוסכם של שנתיים מאסר בפועל, לצד עונשים נלווים.

תסקיר נפגע עבירת ההמתה

5. תסקיר נפגע עבירת ההמתה התבסס על מפגש עם בני משפחת המנוח - הוריו ושלושת אחיו. ההתרשמות היא מתמונת נזק חמורה וכואבת, הקשורה לאובדן הפתאומי והאלים של המנוח, והנסיבות של מעשה הרצח הסתמי, כאשר המנוח לא היה צד לוויכוח בין שתי קבוצות צעירים, ומותו בידי הנאשם נגרם באופן אכזרי ואלים.

בני המשפחה מתמודדים מאז מותו של המנוח עם חווית הלאם וקושי לשוב לשגרת חיים סדירה, גם כיום עסוקים בשאלות ותהיות מייסרות לגבי אכזריות הרצח, באופן מטלטל ומערער, ותחושת חוסר ביטחון קיומי מלווה אותם כל העת, בעולם שנתפס מאז הרצח כמסוכן, כאוטי ועוין. הם נוטים להתמקד בעשייה כדרך להימנע ממגע עם כאב האובדן. בלט כי מעבר לקושי של בני המשפחה להתמודד עם העדרו של המנוח, הם מתמודדים עם האשמה עצמית ועסוקים באופן כפייתי בשאלה אם היה ביכולתם להגן על המנוח מהרצח האכזרי. בשל תמונת הנזק הקשה של בני משפחת המנוח והצורך המשמעותי שלהם בהכרה בחומרת הפגיעה והנזק הבלתי הפיך שגרם להם, הומלץ לקבוע פיצוי כספי משמעותי לבני המשפחה.

תסקיר שירות המבחן ועדות אמו של הנאשם

6. בשל גילו הצעיר של הנאשם בעת ביצוע העבירה ובהתאם לדין, הוא הופנה לקבלת תסקיר שירות המבחן. להתרשמות שירות המבחן הנאשם גדל בסביבה בעייתית ונחשף מגיל צעיר להתנהגות ולדפסים שוליים ובכלל זה במשפחת מוצאו, אך הצליח לתפקד באופן יציב יחסית וסיים 12 שנות לימוד. ביחסו לעבירות שבהן הורשע, שלל מעורבות בפגיעה אקטיבית במנוח, עלה קושי בשיח על אודות בחירותיו, קשריו, ההשפעות הסביבתיות ועמדותיו ביחס לשימוש באלימות והוא התקשה לבחון באופן ביקורתי את הסלמת העימות ובחירתו לדקור את המנוח, ולהתייחס לתמונה המורכבת העולה ביחס לעוצמת הפגיעה ולהימלטותו מהמקום. שירות המבחן התרשם כי הנאשם ממוקד במחירים שמשלם בגין מעצרו הממושך, באופן שהקשה לשוחח עמו על ההערכות לעונש מאסר ממושך וחשיבות השתלבות בטיפול. הנאשם הדגיש כי אינו אדם אלים, ביטא צער על כך שנשא סכין - מעשה שאותו רואה כטעות, וכן הביע צער על כך שיצא מהרכב בעת האירוע. הנאשם שלל את דקירת המנוח. שירות המבחן מבין את עמדתו הנוקשה כהגנתית, לנוכח חריגות האירוע בחייו וקיצוניות התוצאה, כאשר הוא מתקשה להכיל את אחריותו לאובדן חיי אדם אחר.

תפקוד הנאשם במעצר - שולב בשנת 2020 במסגרת חינוך, אולם נשר בשל היעדר מוטיבציה, ובשנת 2023 שולב בקבוצה חינוכית להתמודדות במעצר. אינו צורך סמים וכיום מקיים קשר מעקבי עם עו"ס ומשולב במדרשה. נרשמו לחובתו 17 עבירות משמעת.

בסיכום התרשם שירות המבחן כי הנאשם מתייחס למצבו באופן נוקשה, הגנתי והודף, כך שקיים קושי לסייע לו בעיבוד רגשי של מעשה העבירה ותוצאותיו. הנאשם מתקשה לקחת אחריות למעשיו. כגורמי סיכון מנה שירות המבחן קיומם של גורמים שליליים בסביבתו, דפוסי חשיבה הנותנים לגיטימציה להתנהגות אלימה, קושי בוויסות, אישיות בלתי בשלה ודימוי עצמי נמוך. כל זאת לצד מצוקה והיעדר כוחות להתמודדות עם השלכות מעשיו. כגורמי סיכוי לשיקום שירות המבחן מנה את גילו הצעיר, היותו ללא עבר פלילי, המחירים הכבדים שאותם משלם בשל מעשיו והרתעתו מההליך נגדו. בשיקול נתוניו התרשם שירות המבחן מקיומו של סיכון ברמה בינונית להישנות ביצוע עבירות אלימות שחומרת תוצאתן צפויה להיות ברמה גבוהה. קיימת חשיבות לשילובו של הנאשם בטיפול במהלך מאסרו, אף שנראה כי הפרוגנוזה להגמשת עמדותיו ביחס לטיפול, נמוכה.

7. עדות אמו של הנאשם הגב' סימה ברגי - תארה את הנאשם כאדם טוב, רגיש ועוזר לחיות. חוששת שיהיה לו קשה בכלא. הבית נהרס לאחר מעצרו, אביו של הנאשם עבר אירוע מוחי ועזב את הבית. מבקשת התחשבות בית המשפט בעונש.

הנאשם ביקש שלא לומר דברים לעניין העונש.

טיעוני הצדדים

8. ב"כ המאשימה, עו"ד רועי לוס, טען כי מדובר במקרה בעל חשיבות ציבורית, אשר עלול לקרות לכל אחד, ומגלם סיוט שבו אדם צעיר, אזרח שומר חוק היוצא לבילוי שגרתי במקום לגיטימי עם חברים נורמטיביים, ובמקום חנייה עמוס, איתרע מזלם והם פגשו בחבריו של הנאשם. המפגש הקצר הסתיים במותו של המנוח. לכן, קיימת חובה להעביר מסר מרתיע ונחרץ. הצורך בהרתעת הרבים חיוני בשל התופעה שבה חבורה עבריינית, גם אם לא כל חבורה עבריינית, נכנסת לעימות, שבו הקוד העברייני הוא שכאשר אחד נכנס לעימות, יתר חבריו מצטרפים. תופעה זו, ביחד עם תופעת הסכינאות, אינה מותירה לקורבנות סיכוי, ולכן יש להעביר מסר ברור ונחרץ בענישה. בחבורות אלימות אלה קיימת תופעה של חיפוי וטשטוש של זהות העבריין הפוגע, המובילה, בהיעדר ראיות ישירות, פעמים רבות להסדרי טיעון מקלים.

הערך המוגן המרכזי בו פגע הנאשם הוא קדושת החיים. אשר לנסיבות ביצוע העבירה, הנאשם ביצע רצח ללא כל סיבה, מבלי שהמנוח עשה מאום. קיימת קרבה לנסיבה המחמירה של שקילה ממשית כיוון שהנאשם בחר לצאת מביתו עם סכין ארוכה, החזיקה בבגדיו, אף שהדבר דורש מאמץ וגורם לחוסר נוחות. מדבריו עלה שהביא את הסכין כדי להרשים את חבריו, ולא נשא אותה בכוונה להגן על עצמו למקרה שיקלע למצב מסכן. כפי שהעיד הנאשם הוא לא סיפר ולא הראה את הסכין לחבריו שאותם ביקש להרשים, כך שהדרך שלו להרשים אותם היתה באמצעות עשיית מעשה. הנאשם ראה אירוע מתפתח כאשר ישב ברכב ובחר להצטרף לתקיפה עם הסכין כדי להרשים באמצעות הדקירות. המנוח נדקר שש דקירות עמוקות בגופו, שהצריכו הפעלת כוח רב. לאחר מכן, במקום לסייע למנוח, נמלט הנאשם מהמקום, והשליך את הסכין.

אשר לאפשרות קיומו של דוקר נוסף - נסיבות העבירה מלמדות שלאפשרות זו לא היתה שום השפעה על שיקוליו של הנאשם ולכן אינה צריכה להשפיע על העונש. הנאשם הביא את הסכין מבלי לדעת אם מישהו נוסף הביא עמו סכין, בחר לצאת מהרכב עם הסכין ולהצטרף לתקיפה בלי לדעת על קיומה של סכין נוספת. ביצוע בצוותא אינו מפחית ממידת אחריותו ומהעונש. כיוון שמדובר באירוע קצר מאוד בזמן, מובן שהנאשם היה מודע לדקירות הנוספות. הנזק שנגרם הוא קשה ביותר. המנוח היה בן 21 במותו, אזרח למופת, שירת שירות צבאי מלא, עבד בעבודה קבועה, תכנן ללמוד ואישיותו הטובה נשקפת מתסקיר הנפגע. הפגיעה בבני משפחתו קשה, והם מתקשים להתמודד עם האובדן עד היום.

על אף שחלפו ארבע שנים מאז האירוע, הנאשם לא נטל כל אחריות למעשיו, לרבות בתסקיר שירות המבחן. הנאשם אף לא הסביר מדוע יצא מהרכב בריצה והצטרף לתקיפה, ומדוע עשה שימוש בסכין. על פי הפסיקה במקרים מסוימים מוצדק להטיל עונש מאסר עולם בעבירת רצח בסיסי בכוונה. למרות האמור, המאשימה עתרה לקביעת מתחם עונש הנע בין 28 ועד למאסר עולם ולגזור על הנאשם 30 שנות מאסר בפועל, לצד עונשים נלווים.

9. ב"כ הנאשם, עו"ד איתי רוזין וניצן ביילין, טענו כי הכרעת הדין הרשיעה את הנאשם ברצח בכוונה בצוותא וקבעה, מחמת הספק, כי היה דוקר נוסף מתוך החבורה התוקפת. כן נקבע כי לא ניתן לשלול שאותו דוקר אחר דקר את הדקירות הקטלניות. דוח הנתיחה קבע שהיתה דקירה שטחית אחת, שתי דקירות בידיים ודקירה משמעותית בגב. ההגנה הפנתה לכלל במשפט הפלילי שכל ספק סביר צריך להיזקק לזכות הנאשם. לפיכך נקודת המוצא בגזירת הדין צריכה להיות שהנאשם דקר את הדקירה השטחית בלבד. נקודה זו משפיעה בקביעת חלקו היחסי של הנאשם בעבירה.

תסקיר שירות המבחן תאר את הנאשם כמי שנתון במצוקה ונעדר כוחות ובשלות להתמודד עם הסיטואציה בכלא וכי הוא זקוק לטיפול שיסייע לו בהתמודדות, ולא בשל מסוכנות. תגובותיו הם על רקע גילו הצעיר וחריגות האירוע בחייו. למרות שגדל בתנאים לא פשוטים, הצליח לסיים 12 שנות לימוד והמתין לגיוסו לצבא. במקרה זה יש לתת דגש למהות ולא לסעיף העבירה שבו הורשע, כיוון שהנסיבות מפחיתות את החומרה לעונש. ההגנה עתרה למתחם עונש הנע בין 15 ל-20 שנות מאסר בפועל ולקביעת עונשו של הנאשם בחלקו התחתון של המתחם בהיותו נעדר עבר פלילי וגילו הצעיר בעת ביצוע העבירה. ניהול ההוכחות בתיק אינו צריך לעמוד לנאשם לרועץ, מפני שהוביל לקביעות עובדתיות בהכרעת הדין אשר פועלות לטובת ההגנה.

דין והכרעה

קביעת מתחם העונש ההולם

10. הנאשם הורשע בשתי עבירות - רצח בכוונה בצוותא ושיבוש מהלכי משפט. העבירות קשורות זו בזו ומהוות פרשיה אחת, ומכאן שיש לקבוע בגינה מתחם עונש הולם אחד.

הנאשם גדע בדקירות סכין את פתיל חייו של צעיר שיצא לבילוי עם חבריו והמית אסון על משפחת המנוח. הערך החברתי שנפגע בעבירת הרצח הוא הערך המשמעותי ביותר - קדושת החיים, זאת בנוסף לזכות לשלמות הגוף ולביטחון אישי. הענישה החמורה נדרשת לשקף את הסלידה החברתית ושאת נפש מנטילת חייו של אדם בכוונה. לא בכדי קבע המחוקק כי העונש המרבי בצידה של עבירת רצח בסיסי הוא מאסר עולם. עונש זה מגלם מסר חשוב שיש להעביר והוא שבמקרים החמורים בהם נוטל אדם את חייו של אחר, העונש שניתן יהא לגזור עליו הוא החמור בדין. בתי המשפט עמדו פעמים רבות על הקלות הבלתי נסבלת של מעשי אלימות שבמקרים רבים הביאו לפציעות קשות ואף למוות, ועל החובה למגרם באמצעות ענישה חמורה. הערך של קדושת חיי האדם מחייב את בית המשפט לתת משקל רב בקביעת מתחם הענישה לשיקול ההלימה, ולכך שמעשי הנאשם הובילו לקטילת חייו של המנוח, בחור צעיר בתחילת דרכו, ללא תכלית ובשל דבר של מה בכך. על בתי המשפט להעביר מסר ברור שלפיה נשיאת סכין ושימוש בה באלימות, תוביל לענישה חמורה - קל וחומר כאשר מדובר בתוצאה קטלנית (ראו ע"פ 1077/22 עבדל קאדר נ' מדינת ישראל (1.6.22); ע"פ 1213/21 וואסה נ' מדינת ישראל (11.8.22)).

11. בחינת מידת הפגיעה בערך המוגן מובילה למסקנה כי הפגיעה היא ברף הגבוה ביותר - מותו של המנוח, אשר לא היתה לו שום מעורבות בשיח שקדם לתקיפה או במהלכה, וכל "חטאו" שיצא מן הרכב בעת שהנאשם הגיע למקום וסכיני עמו. בכך נבדל מקרה זה ממקרים אחרים שבהם אדם נדקר למוות במהלך קטטה אשר בה נטלו חלק שני צדדים ניצים אשר תקפו זה את זה, ועשו שימוש זה נגד זה בסכינים (ראו והשוו למשל בתפ"ח (מחוזי מר') 58360-02-21 מדינת ישראל נ' מהלל (5.3.2024) אשר נדון לפני הרכב זה). לעומת זאת, במקרה הנוכחי בני חבורתו של הנאשם תקפו באלימות את בני חבורתו של המנוח, תקיפה חד צדדית, אשר גרמה לחבריו של המנוח לנוס על נפשם, ולאחר שהמנוח נותר לבדו בזירה, דקר אותו הנאשם למוות בכוונה. המנוח, שנותר ברכב ישן, בשעה שחבריו התעמתו עם חברי הנאשם, כלל לא היה מעורב בחילופי הדברים, אשר החלו את האירוע, לא התגרה באיש ולא איים על איש, ולמעשה הוא יצא מהרכב שניות בודדות לפני כן.

בתי המשפט עמדו פעם אחר פעם על החומרה היתרה של השימוש בסכינים כאמצעי לפתרון סכסוכים. עצם המצאות הסכין באמתחתו של הנאשם מגדיל עשרות מונים את פוטנציאל הנזק, שלצערנו התממש במקרה זה - עם רציחתו של המנוח (בעניין זה ראו בין היתר בע"פ 3867/23 מדינת ישראל נ' שנקור (11.7.2023); ע"פ 5449/18 זון נ' מדינת ישראל (23.6.2019); 7144/11 מחאמיד נ' מדינת ישראל (17.5.2012)).

12. במסגרת הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, יש לתת את הדעת לכך שהנאשם יצא מביתו לבילוי עם חבריו כשהוא נושא עמו סכין מטבח ארוכה שהטמין במכנסיו. הנאשם ביקש להרשים את חלק מחבריו באמצעות הסכין. בתום הבילוי כאשר כבר ישב ברכב, רגע טרם תחילת הנסיעה לביתם, הבחינו הנאשם וחבריו שישבו עמו ברכב, כי חבריהם שתכננו לנסוע ברכב אחר תוקפים בני חבורה אחרת. הנאשם יצא מהרכב כשהוא נושא עמו את הסכין, הגיע לזירת התקיפה, ודקר את המנוח - צעיר שנקלע למקום מבלי שהיה קשור למריבה שהובילה לתקיפה. עצם נשיאת הסכין והכוונה להרשים באמצעות באמצעות את חבריו, אינו מבסס אמנם תכנון מוקדם לביצוע מעשה הרצח - שהיה מעשה ספונטני - אך ממחיש כוונה לעשות מעשה באמצעות הסכין. ביצוע מעשה ההמתה בכוונה להביא למותו של המנוח, מעניק חומרה רבה לאירוע, וכך גם ההתרברבות של הנאשם לאחר המעשה בדבריו לחברו "ראית מה עשיתי לך". דברי רהב אלה של הנאשם מעידים על הלך נפשו לאחר דקירת המנוח, ועל כך שחש גאווה על מעשיו הקשים. גם השלכת הסכין במהלך הנסיעה מהרכב, לאחר תום האירוע, במטרה לשבש מהלכי משפט, מעידה על התנהגותו העבריינית של הנאשם.

הנזק שנגרם מביצוע העבירה הוא ברף הגבוה ביותר, קיפוח חייו של המנוח, צעיר שכל חייו היו לפניו. מעבר לכך נגרם נזק קשה ומשמעותי לבני משפחת המנוח, כפי שפורט בהרחבה בתסקיר נפגעי העבירה אשר מתאר תמונת נזק חמורה של אובדן קשה. לכך נוספו הפתאומיות והאכזריות של מותו כמו גם הסתמיות הבלתי נתפסת שעמדה ברקע לרצח. למרות חלופי הזמן מאז מות המנוח, משפחתו מתקשה להכיל את אובדנו, חווים תחושות קשות של כאב, חוסר אונים ומצוקה קשה, וקושי לשוב לשגרת חיים סדירה. הם עוסקים בשאלות ובתהיות מייסרות על אודות הרצח ותחושת חוסר ביטחון קיומי מלווה אותם כאשר הם חווים את העולם כמקום כאוטי ועוין. בנוסף מתמודדים בני המשפחה עם תחושות אשם ועסוקים באופן כפייתי בשאלה האם היה ביכולם למנוע את מותו.

הסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את מעשה הרצח קשורות ברצונו להרשים את חבריו, ולהערכת שירות המבחן עומדים ברקע לביצוע העבירה גם דפוסי חשיבה הנותנים לגיטימציה לאלימות, קשיים בוויסות ודימוי עצמי נמוך.

הקביעה מחמת הספק בהכרעת הדין לגבי אפשרות קיומו של דוקר נוסף 13. בבחינת הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, יש לתת משקל גם לחלקו היחסי של הנאשם בביצוע העבירה - בהכרעת הדין נקבע מעבר לספק סביר שהנאשם דקר את המנוח באמצעות סכין שהביא לאירוע, וכי התכוון לגרום למותו של המנוח. לצד זאת נקבע בדעת הרוב כי קיימת אפשרות, גם אם בסבירות נמוכה ומחמת הספק בלבד, שהייתה סכין נוספת באירוע שגם באמצעותה אדם אחר מבני חבורתו של הנאשם, דקר גם הוא את המנוח. לפיכך, הורשע הנאשם בעבירה של רצח בכוונה בצוותא (ולא כמבצע יחיד). כלומר, המסקנה הסבירה היא שהנאשם דקר את המנוח למוות לבדו, אך קיימת אפשרות, ולו מחמת הספק, שבמקביל לנאשם גם אחד מחבריו דקר גם הוא את המנוח בצוותא עם הנאשם. לא ניתן אף לשלול את האפשרות שהאחר הוא זה שדקר את הדקירה הקטלנית (ראו פסקאות 88 ו-91 בהכרעת הדין).

לשיטת המאשימה אין בכך כדי להשליך על קביעת עונשו של הנאשם, וזאת כיוון שהנאשם הביא את הסכין לאירוע מבלי שידע על אפשרות קיומה של סכין נוספת. כמו כן, משך הזמן הקצר של האירוע מחייב את המסקנה שהנאשם היה מודע לביצוע הדקירות הנוספות, כך שאין בכך בכדי להפחית ממידת אשמו.

מנגד, סבורה ההגנה, כי נוכח הכלל במשפט הפלילי שלפיו ספק יפורש לטובת הנאשם, יש להניח שהנאשם ביצע דקירה יחידה ושטחית, ואילו הדוקר הנוסף הוא זה שדקר את יתר הדקירות שהביאו למות המנוח.

14. לאחר שבחנו את טיעוני הצדדים, אנו סבורים כי יש בקביעה האמורה לעיל בהכרעת הדין כדי להפחית במידה מסוימת את מתחם העונש ההולם, אך לא במידה אשר לה טענה ההגנה, זאת מן הטעמים שיפורטו להלן:

ראשית, ניתן היה לטעון לכאורה שכלל אין להעניק משקל כלשהו לקביעה מחמת הספק בהכרעת הדין, וזאת בהתאם לסעיף 40(ג) סיפה לחוק אשר קובע כי "בית המשפט יקבע כי התקיימה נסיבה מקילה הקשורה בביצוע העבירה אם היא הוכחה ברמת ההוכחה הנדרשת במשפט אזרחי". כלומר, ניתן היה לכאורה להגיע למסקנה שאין מקום לייחס משקל כלשהו לקולה לקביעה האמורה מחמת הספק, הואיל והיא לא הוכחה במאזן הסתברויות. עם זאת, אנו סבורים כי יש לתת משקל במקרה הנוכחי לקביעה בהכרעת הדין, על אף שהייתה מחמת הספק, וזאת לאור העובדה שקביעה זו השפיעה על סעיף העבירה שבו הורשע הנאשם בהכרעת הדין, וכדי לשמור על קוהרנטיות ואחידות בין התשתית העובדתית שנקבעה בהכרעת הדין לגזר הדין. כלומר, קביעות שנקבעו בשלב בירור האשמה בהכרעת הדין, ולו מחמת הספק, שהן חלק מהגדרת העבירה, ועשויות לפעול לטובת הנאשם, ראוי שימשו כתשתית עובדתית לצורך גזירת הדין. זאת בניגוד למקרים שבהם מבקשת ההגנה להוכיח בשלב גזירת הדין נסיבות הקשורות בביצוע העבירה, שאינן נמנות עם יסודות העבירה, ואז מוטל עליה הנטל במאזן ההסתברויות. יצוין כי אף המאשימה לא חלקה על כך שהתשתית העובדתית שנקבעה בהכרעת הדין תבסס את גזר הדין, הגם שלטעמה אין לדברים נפקות ממשית לעניין העונש (ראו והשוו ע"פ 6528/23 מרר נ' מדינת ישראל (22.9.2024) (כב' השופט י' אלרון); וכן יניב ואקי, דיני ראיות, חלק ד', עמ' 2203-2206 ואילך (2021)).

שנית, סעיף 40ט(א) לחוק קובע כי "בקביעת מתחם העונש ההולם למעשה עבירה שביצע הנאשם... יתחשב בית המשפט בהתקיימותן של נסיבות הקשורות בביצוע העבירה... ובמידה שבה התקיימו, ככל שסבר שהן משפיעות על חומרת מעשה העבירה ועל אשמו של הנאשם". כפי שקבע כב' השופט י' אלרון בע"פ 4149/24 עומאר נ' מדינת ישראל (23.6.2024): "המחוקק הכיר מפורשות בכך שבגזירת העונש יש להתחשב לא רק בעצם התקיימותה של נסיבה כזו או אחרת, אלא גם במידה שבה היא מתקיימת" (פיסקה 20). כלומר, על בית המשפט לבחון את המידה שבה התקיימו הנסיבות ואת השפעתן על חומרה מעשה העבירה, ועל אשמו של הנאשם. שלישית, ככלל, במשפט הפלילי, ביצוע עבירה בצוותא, אינו מהווה נסיבה לקולה, ובמקרים רבים ההפך הוא הנכון. כך למשל, סעיף 402(ב) לחוק קובע כי ביצוע עבירה שוד בחבורה, מהווה נסיבה מחמירה שבהתקיימותה העונש המרבי עומד על 20 שנה, חלף 14 שנה לעבירת השוד הבסיסית. עם זאת, לעניין גזירת העונש, בעת ביצוע עבירה בצוותא, ראוי לתת משקל בהתאם לחלקו היחסי של כל מבצע.

בנסיבות הקונקרטיות של מקרה זה, מחד גיסא יש לתת משקל לקולה לאפשרות שהנאשם לא ביצע בעצמו את כל הדקירות, ואף יתכן שלא הוא זה שביצע בעצמו את הדקירה הקטלנית. מאידך גיסא, יש לתת משקל לחומרה לכך שהוא הורשע ברצח בכוונה של המנוח בצוותא, כאשר הוא נטל חלק פעיל, גם אם לא חלק הארי, בדקירתו של המנוח, וזאת תוך כוונה להביא למותו, ובשותפות עם מי מבני חבורתו. לפיכך, ללא קשר לחלקו המדויק של הנאשם במעשים, אחריותו למותו של המנוח היא משמעותית ורבה. מכאן שאנו סבורים כי לנסיבות הללו לקולה, אשר נקבעו מחמת הספק, קיימת השפעה מסוימת, אך לא רבה, על חומרת מעשה עבירה ועל אשמו של הנאשם.

מדיניות הענישה הנוהגת וקביעת המתחם

15. בבחינת מדיניות הענישה הנוהגת יש לתת את הדעת לקביעת בית המשפט העליון כי מהפסיקה שהתגבשה בעבירת הרצח הבסיסי ביסוד נפשי של כוונה, על פי רוב מתחם העונש עומד על 25 שנות מאסר ועד למאסר עולם. מדיניות ענישה מגובשת נדרשת למניעת פערים גדולים בענישה בין נאשמים בפרט בעבירת הרצח הבסיסית, אף שמובן שאין בכך כדי לגרוע משיקול הדעת שיש להפעיל בנסיבותיו של כל מקרה (בעניין זה ראו ע"פ 6692/23 זלקוב נ' מדינת ישראל (21.7.2024); ע"פ 1269/24 נערה נ' מדינת ישראל (25.11.2024); ע"פ 7645/23 יחיה נ' מדינת ישראל (25.8.2024). במקרה הנוכחי, לאור המפורט לעיל בנוגע לחלקו היחסי של הנאשם בביצוע העבירה, יש לקבוע מתחם נמוך במידת מה ממתחם זה.

16. בחינת הענישה שהוטלה במקרים דומים מעלה כי הוטלו על נאשמים עונשי מאסר במנעד רחב כמפורט להלן:

- א. בע"פ 1269/24 נערה נ' מדינת ישראל (25.11.24), דחה בית המשפט העליון ערעור נאשם אשר הורשע על פי הודאתו בעבירת רצח בסיסי בכוונה. הנאשם והמנוח היו שכנים. לאחר עימות אלים שפרץ בין הנאשם לבין אחיו של המנוח על מקום חנייה, כאשר אח המנוח החל בתקיפה, התקרב האח באופן מאיים לנאשם, והנאשם נמלט מהמקום עם רכבו. בחלוף 10 דקות הגיעו הנאשם ואחר ברכב למקום, כאשר הנאשם נושא עמו אקדח, הנאשם הבחין במנוח עומד ליד ביתו. התפתחו ביניהם חילופי דברים והנאשם ירה לעבר המנוח 10 יריות שהביאו למותו. במהלך מנוסתם, השליך הנאשם את האקדח מחלון הרכב. בית המשפט קבע כי מדובר ברצח בלתי מתוכנן לאחר אירוע מקדים בו הותקף וחש מאוים וקבע מתחם עונש הנע בין 25 שנות מאסר למאסר עולם. הנאשם צעיר ללא עבר פלילי נדון לעונש של 28 שנות מאסר בפועל.
- ב. בע"פ 3223/21 מדינת ישראל נ' שפק (2.3.2022) הקל בית המשפט העליון בעונשו של נאשם אשר הורשע, על פי הודאתו, בעבירה של רצח בכוונה בכך שרצח את אשתו ב-15 דקירות סכין, על רקע רצונה להתגרש ממנו. בית המשפט המחוזי קבע מתחם שנע בין 27 שנות מאסר למאסר עולם, וגזר על הנאשם, בעל עבר פלילי, עונש של 28.5 שנות מאסר (וכן הפעיל מאסר על תנאי). בית המשפט העליון דחה את עמדת המדינה שלפיה עונש מאסר עולם צריך להיות "עונש מוצא" לגזירת העונש, אך קבע כי ראוי שיוטלו עונשי מאסר עולם במקרים המתאימים. בית המשפט העליון קבע כי מעשיו של הנאשם הצדיקו הטלת מאסר עולם, אך בשל כך שלאחר מתן גזר הדין עבר הנאשם אירוע מוחי קשה, הקל בעונשו והעמידו על 27 שנות מאסר בפועל (הוגש על ידי המאשימה).
- ג. בע"פ 1077/22 עבדל קאדר נ' מדינת ישראל (1.6.2022) דחה בית המשפט העליון את ערעור הנאשם ואת ערעור המדינה, בעניינו של נאשם, אשר הורשע בהתאם להודאתו בעבירת רצח בכוונה. יום טרם האירוע, פרץ עימות בין הנאשם למנוח, בעקבותיו חש הנאשם מושפל ומאויים. למחרת, הנאשם נשא אקדח, הבחין ברכב המנוח מתקרב, וירה לעברו מספר יריות, אשר גרמו למות המנוח. בית המשפט המחוזי קבע מתחם שבין 25 שנות מאסר למאסר עולם, וגזר על הנאשם, נכה קטוע רגל בעל עבר פלילי, 27 שנות מאסר בפועל. בית המשפט העליון סבר כי העונש מקל עם הנאשם במידת מה, אך דחה את הערעור.
- ד. בע"פ 1442/22 ניקולקין נ' מדינת ישראל (28.5.2023) הורשע נאשם על פי הודאתו בעבירה של רצח בכוונה. הנאשם רצח בדקירת סכין את אחיו למחצה, על רקע ויכוח ביניהם, ולאחר הרצח עזב הנאשם את המקום. בית המשפט המחוזי קבע מתחם עונש הולם שבין 25 שנה למאסר עולם, וגזר על הנאשם, נעדר עבר פלילי, עונש של 26 שנות מאסר בפועל. בית המשפט העליון דחה את ערעורו של הנאשם וקבע כי ספק אם הייתה הצדקה למקם את עונשו של הנאשם בחלקו התחתון של המתחם.
- ה. בע"פ 8462/21 בדארנה נ' מדינת ישראל (13.2.2023) הקל בית המשפט העליון בדינו של נאשם אשר הורשע, לאחר ניהול הוכחות, בעבירה של רצח בכוונה. לאחר שהתפתח עימות בין הנאשם לאשתו, הפיל הנאשם לרצפה את גיסו, אחיה של אשתו, ודקר אותו שתי דקירות שגרמו למותו. בית המשפט המחוזי בתפ"ח (מחוזי חי') 46210-12-18 מדינת ישראל נ' בדארנה (25.10.2021) קבע מתחם שבין 22 ל-30 שנות מאסר בפועל, וגזר על הנאשם 25 שנות מאסר. בית המשפט העליון התחשב בכך שמדובר באירוע ספונטני, בכך ששולם סכום כספי גבוה למשפחת הקורבן, ובכך שהנאשם הודה בסופו של דבר באשמתו, והעמיד את עונשו על 23.5 שנים (הוגש על ידי ההגנה).
17. לאור כל האמור לעיל, אנו קובעים כי מתחם העונש ההולם הוא החל מ-23 ועד 28 שנות מאסר בפועל. במקרה זה לא קיימים שיקולים אשר מצדיקים חריגה מהמתחם, לחומרה או לקולה. גזירת העונש המתאים לנאשם

18. בגזירת העונש המתאים לנאשם, בגדרי מתחם העונש ההולם, יש להתחשב בנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה. במסגרת זו מן הראוי לתת את הדעת לכך שהנאשם צעיר, יליד מרץ 2002, היה בן 18 ו-5 חודשים בלבד בעת ביצוע העבירה. הנאשם נעדר עבר פלילי קודם, וניכר שעונש מאסר ממושך יפגע קשות בו ובמשפחתו, כפי שעלה מעדות אמו. הנאשם לא נטל אחריות למעשיו. מובן הדבר כי כפירה באשמה, אי נטילת אחריות וניהול משפט הוכחות, לא ייזקפו לחובתו של הנאשם, ואינם מהווים שיקול לחומרה. זאת בפרט, לאור העובדה שבהכרעת הדין נקבעו אף ממצאים, מחמת ספק כמתואר לעיל, אשר יש בהם כדי להקל עמו. אולם אין הנאשם יכול לזכות בהקלה אשר נזקפת לזכותם של נאשמים אשר נוטלים אחריות למעשיהם, עושים מאמצים לחזור למוטב, מגלים אמפתיה למשפחת הקורבן, ובמקרים רבים אף עושים מאמצים ניכרים לפיצוי על הנזק שנגרם בשל מעשיהם, עוד טרם גזירת הדין.

כפי שעולה מתסקיר שירות המבחן, הנאשם גדל בסביבה בעייתית ונחשף מגיל צעיר להתנהגות ולדפוסים שוליים במשפחת מוצאו, ונראה כי לנסיבות חייו הייתה השפעה על ביצוע מעשה העבירה. על אף נסיבות חייו, הצליח הנאשם לתפקד באופן יציב וסיים 12 שנות לימוד.

התנהגותו של הנאשם במעצר מעלה קשיים, לאור העובדה שנשר ממסגרת החינוך, ואף נרשמו לחובתו 17 עבירות משמעת. הנאשם מחזיק בדפוסי חשיבה הנותנים לגיטימציה להתנהגות אלימה, הוא בעל אישיות בלתי בשלה ודימוי עצמי נמוך והוא נעדר כוחות להתמודדות עם השלכות מעשיו. מנגד, סבור שירות המבחן כי הוא מורתע מההליך הפלילי. נתנו דעתנו אף לתקופת המעצר הממושכת שבה שוהה הנאשם.

בכל הנוגע למשקל שיש לתת לנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, ראוי לתת את הדעת לקביעת בית המשפט העליון, מפי כב' השופט י' אלרון בע"פ 1442/22 ניקולקין נ' מדינת ישראל (28.5.2023) שלפיה בעבירת הרצח בכוונה "לא בכל מקרה יש ליתן משקל משמעותי, אם בכלל, לנסיבות כגון העדר עבר פלילי, נטילת אחריות, או לחלופי הזמן מעת ביצוע העבירה... בגדרי גבולות המתחם שנקבע, אין לקחת כמובן מאליו כי שיקולים אלו מצדיקים הקלה בעונש, לא כל שכן הקלה משמעותית בו".

19. עוד יש להביא בחשבון את שיקול הרתעת היחיד וזאת בשים לב להערכת שירות המבחן מקיומו של סיכון ברמה בינונית להישנות ביצוע עבירות אלימות שחומרת תוצאתן צפויה להיות ברמה גבוהה, ולהעדר כל אינדיקציה להפחתת המסוכנות במהלך תקופת מעצרו. עוד נתנו דעתנו לשיקול הרתעת הרבים, ולצורך בהכוונת התנהגות הציבור, וזאת לנוכח שכיחותה הרבה של תופעת השימוש בסכנים כאמצעי לפתרון סכסוכים, תופעה אשר שומה על בתי המשפט לפעול בנחישות כדי למגרה - בפרט לנוכח התוצאות הטראגיות והקטלניות של המקרה הנוכחי (כב' השופט נ' סולברג בע"פ 7144/11 מחאמיד נ' מדינת ישראל (17.5.2012)).

בשולי הדברים יצוין כי לא ניתן לייחס משקל לשיקולי אחידות בענישה ביחס לעונשים אשר הוטלו על המעורבים האחרים בפרשה. איש מהם לא הועמד לדין בגין עבירת הרצח, וזאת הואיל ולא היו בידי המאשימה די ראיות אשר יצדיקו הגשת אישום כאמור. לפיכך, לא ניתן ללמוד דבר מהעונשים אשר נגזרו עליהם (ראו ע"פ 990/21 פלוני נ' מדינת ישראל (פיסקה 35) (30.11.2022)).

20. באיזון בין השיקולים השונים, אנו סבורים כי יש לגזור על הנאשם עונש בחלקו המרכזי של המתחם, מעל מחציתו. בכל הנוגע לפיצוי, לאור תמונת הנזק הקשה שנגרמה למשפחתו של המנוח, וממנה עולה כי הנזק שנגרם למשפחה עולה באופן משמעותי על סכום הפיצוי המרבי הקבוע בחוק, הרי מובן הדבר שיש לפסוק את הפיצוי המרבי הקבוע בחוק, בסך של 258,000 ₪.

סוף דבר

21. לפיכך, אנו גוזרים על הנאשם את העונשים המפורטים להלן:

א. 26 שנות מאסר בפועל אשר מניין מיום מעצרו 8.8.2020.

ב. 18 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור הנאשם במשך 3 שנים מיום שחרורו ממאסר עבירת אלימות מסוג פשע.

ג. 9 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור הנאשם במשך 3 שנים מיום שחרורו ממאסר עבירת אלימות מסוג עוון.

ד. פיצוי בסך 258,000 ₪ למשפחת המנוח. הפיצוי ישולם ב-10 תשלומים חודשיים שווים ורצופים, שהראשון שבהם ביום 1.2.25. אם לא ישולם תשלום כלשהו במועדו, תעמוד היתרה לפירעון מיידי. תשומת לב ההגנה לכך שיש לבצע את התשלום באמצעות המרכז לגביית קנסות, ולא באמצעות מזכירות בית המשפט.

מזכירות בית המשפט תמציא העתק גזר דין לשירות המבחן.

זכות ערעור לבית-המשפט העליון בתוך 45 ימים.

ניתן היום, כ"ג כסלו תשפ"ה, 24 דצמבר 2024, בנוכחות הצדדים.